

Objectnummer V09370
Objectnaam Muntgewichtdoos
Vervaardiger Abram Jans van Beijck, Emden
Datum ca. 1650 (ergens tussen 1648-1659)

Beschrijving

Muntgewichtdoos, middenformaat, muntgewichten in 1 dek en onderlade.

Doel: het nawegen van gouden munten.

Materiaal: vruchtbomenhout.

Zijkant: geprofileerde rand rondom, met ingebrande versieringen.

Deksel met 2 messing draadscharnieren aan doos bevestigd.

Twee messing sluithaakjes op het deksel.

Bovenzijde van het deksel voorzien van ingebrande versieringen.

Binnenzijde van het deksel door een schoonschrijver in inkt voorzien van de initialen (in ligatuur) van de verkoper, een tekst die wijst op de verkoper, en een later aangebrachte en deels weer uitgewiste tekst die wijst op een eigenaar. Zie de rubriek 'Opschrift'.

In het dek een balansvak (voor evenaar met schaaltes), 13 vakjes voor muntgewichten en een azendeksel boven een vakje voor azen; het azendeksel wordt afgesloten met een messing pin.

De ijzeren evenaar is van een bijzonder type: met spatel-uiteinden in plaats van zwanehals-uiteinden.

Lengte evenaar: 146 mm.

De naald is net boven de versierde basis (klavertje vier) afgebroken.

De schaar wordt bijgehouden door een gebogen messing draadje.

Beide armen van de evenaar zijn halverwege van versieringen (inkepingen) voorzien. Het pluimpje dat aan de schaar zat is nu aan 1 zijde van de evenaar gehangen.

Er is een restant aanwezig van het achtje + een deel van de touwtjes van de ontbrekende driehoekige schaal (die bedoeld is voor de te wegen munt).

De ronde schaal (die bedoeld is voor het muntgewicht) is van vertind messing, doorsnede 34 mm; deze heeft 3 sierringen. Deze schaal hangt met 3 groene zijden koordjes aan een achtje aan de evenaar.

Het balansvak is bekleed met oud ingekleurd behang.

De vakjes in het dek dragen bijschriften in zwarte inkt. Ze worden hier per rij beschreven, de rijen van boven naar beneden. Per vak wordt de munt genoemd waarvoor een muntgewicht aanwezig hoorde te zijn.

vak - bijschrift:	bijbehorende munt:
1 - gou ducaton	2 Souverein - Nederlanden - (1612 - 1711) - goud - 11,08 g
2 - 1/2 Ducaton	1 Souverein - Nederlanden - (1621 - 1711) - goud - 5,54 g
3 - 4 Krusat	4 Cruzado - Portugal - (1584 - 1674) - goud - 12,24 g
(azendeksel)	
4 - Rosenobel.	1 Ryal - Engeland - (1579 - 1603) - goud - 7,69 g
5 - 1/2 Rosenobel.	1/2 Ryal - Engeland - (1579 - 1603) - goud - 3,84 g

6 - Karoles	1 Pound - Engeland - (1619 - 1660) - goud - 9,10 g
7 - 1/2 Karoles.	1/2 Pound - Engeland - (1619 - 1660) - goud - 4,55 g
8 - Jacobus.	1 Pound - Engeland (1604 - 1606) - goud - 10,04 g
9 - 1/2 Jacobus.	1/2 Pound - Engeland (1604 - 1619) - goud - 5,02 g
10 - 1/2 Spans ducat.	1 Excelente - Spanje - (1581 - 1594) - goud - 3,51 g
11 - 4 Pistolett.	4 Escudo - Spanje - (1566 - 1821) - goud - 13,52 g
12 - 2 Pistolett.	2 Escudo - Spanje - (1566 - 1821) - goud - 6,76 g
13 - dub hong duc	2 Excelente - Spanje - (1581 - 1601) - goud - 7,01 g

Er zijn nog slechts 5 muntgewichten aanwezig; slechts 1 hoort bij de doos (vakje 8).
vak 1:

1 Ryal - Engeland - (1579 - 1603) - goud - 7,69 g
maker: Wouter Koenen, Amsterdam
massa: 7,6728 g

vak 2:

1 Rider / Sword and sceptre - Schotland - (1593 - 1604) - goud - 5,09 g
maker: Wouter Koenen, Amsterdam
massa: 5,0629 g

in balansvak:

4 Escudo - Spanje - (1566 - 1821) - goud - 13,52 g
maker: Peter Herck (II), Antwerpen
massa: 13,5759 g

vak 4:

1 Forint - Hongarije - (1582 - 1808) - goud - 3,51 g
maker: Hans Fonck, Antwerpen, 1580
massa: 3,5696 g

vak 8:

1/2 Pound - Engeland - (1603 - 1604) - goud - 5,57 g
maker: onbekend, Emden, initialen _M
massa: 5,5599 g

Onder het azendeksel nog aanwezig:

3 puntcirkels: 0,1464 g = 3 aas, eenheid 48,8 mg
6 puntjes: 0,2914 g = 6 aas, eenheid 48,6 mg
4 puntcirkels: 0,1914 g = 4 aas, eenheid 47,9 mg
3 puntcirkels: 0,1422 g = 3 aas, eenheid 47,4 mg

De onderlade en het azendeksel worden geborgd met een messing draad met een oogje als kop. Vermoedelijk is dit een vervanging aangezien er dwars door het deksel een gat is geboord om de kop van die pin ruimte te bieden.

In het dek links van het balansvak een ingebrande versiering (bloemmotief), rechts het schrijnwerkersmerk met de initialen CCVS en een rijksappel in bekroond schild: dit schrijnwerkersmerk is te dateren tussen 1648-1659. En hiermee is dus ook een datering voor de samensteller van deze doos te bepalen.

De onderlade heeft 18 vakjes en is momenteel helemaal leeg. Ook hier per rij de bijschriften en de bijbehorende muntgewichten

vak - bijschrift:	bijbehorende munt:
1 - Albartus.	2 Albertijn - Nederlanden - (1600 - 1610) - goud - 5,15 g
2 - 1/2 Albartes.	1 Albertijn - Nederlanden (1600 - 1605) - goud - 2,92 g
3 - neij suerijen.	1 Souverein - Nederlanden - (1621 - 1711) - goud - 5,54 g
4 - franskron.	1 Ecu - Frankrijk - (1610 - 1645) - goud - 3,35 g
5 - Krusaet.	2 Cruzado - Portugal - (1584 - 1674) - goud - 6,12 g
6 - Krusat.	1 Cruzado - Portugal - (1584 - 1671) - goud - 3,06 g
7 - gou reijal / 1/2	1 Reaal / Keizers-reaal / Konings-reaal - Nederlanden - (1521 - 1598) - goud - 5,32 g / 1/2 Reaal / Keizers-reaal / Konings-reaal - Nederlanden - (1521 - 1598) - goud - 3,50 g
8 - Embder gul.	Emder gulden - Duitse Rijk - (1491 - 1540) - goud - 3,28 g
9 - Schots rijder.	1 Rider / Sword and sceptre - Schotland - (1593 - 1604) - goud - 5,09 g
10 - Engelott.	1 Angel - Engeland - (1464 - 1582) - goud - 5,18 g
11 - Milrese.	2 Cruzado - Portugal - (1584 - 1674) - goud - 6,12 g
12 - 1/2 Milrese.	1 Cruzado - Portugal - (1584 - 1671) - goud - 3,06 g
13 - Hindricks.nobel.	1 Noble - Engeland - (1416 - 1585) - goud - 6,80 g
14 - 1/2 Nobel.	1/2 Noble - Engeland - (1428 - 1585) - goud - 3,40 g
15 - fries rijder.	1 Provinciale rijder - Nederlanden - (1582 - 1599) - goud - 3,41 g
16 - golt gulden.	Goldgulden - Duitse Rijk - (1559 - 1806) - goud - 3,25 g
17 - gou leew.	1 Leeuw - Nederlanden - (1583 - 1584) - goud - 4,14 g
18 - Hon Ducat.	1 Forint - Hongarije - (1582 - 1808) - goud - 3,51 g

Bij de toekenning van een munt aan een bijschrift is soms een keuze gemaakt uit de beschikbare emissies. Daarbij is uitgegaan van de oorspronkelijke munt; niet van de namuntingen uit b.v. Vlaanderen.

Formaat

hoogte: 3,3 cm

breedte: 15,7 cm

diepte: 8,8 cm

Opschrift

In deksel: initialen 'AB' en 'Gemaect tot Embden bij mij / Abram Jans van Beijck. woont / ant nije marckt int Nije / Geldtgewicht.' Toegevoegd en daarna deels weer uitgewist: 'Jan van ... Groningen / den 10. Juli 1799'.

Determinatie: R.J. Holtman, 20 juli 2017, www.muntgewicht.nl

--